

Plynutie premlčacej doby a prekážky v jeho plynutí

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

JA SR Omšenie - 25. 4. 2019

Predpoklady premlčania práva

Inštitút premlčania má stimulovať oprávneného k tomu, aby svoje právo vykonal v primeranej (premlčacej) dobe tak, aby po časovo neobmedzenú dobu neboli dlžníci po časovo neobmedzenú dobu vystavení donucujúceho zákroku (vynútiteľnosti) zo strany súdov. Tým zákon bráni existencii dlhotrvajúcich práv a povinností. Premlčanie práva je viazané na niekoľko predpokladov:

- a) premlčanie sa týka práva, ktorého premlčanie nevylučuje zákon,
- b) premlčacia doba uplynie márne,
- c) oprávnený subjekt nevykonal právo v priebehu premlčacej doby a
- d) povinný subjekt uplatnil námietku premlčania na súde.

Ad a) Premlčaniu nepodlieha každé subjektívne právo oprávneného. Podľa § 100 ods. 2 OZ premlčaniu **zásadne podliehajú majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva**. Majetkovým právom je právo na poskytnutie plnenia, ktoré má pre oprávnený subjekt majetkový obsah alebo majetkovú (peniazmi oceneľnú) hodnotu.

Ad b) Márne **uplynutie premlčacej doby** ako objektívna právna skutočnosť má za následok premlčanie práva, o ktoré ide. Za premlčané sa považuje právo, ktoré sa nevykonal v dobe ustanovenej zákonom.

Ad c) Jednou zo základných funkcií je premlčania je **stimulovať oprávnený subjekt (veriteľa), aby svoje právo (nárok) vykonal včas, t. j. v rámci premlčacej doby**. Pod vykonaním práva má ustanovenie § 100 ods. 1 prvej vety OZ na myslí podanie žaloby na súde. Nevykonanie práva v rámci zákonom stanovených premlčacích dôb má za následok oslabenie práva veriteľa (jeho premlčanie) s možným dôsledkom, že mu právo nebude priznané súdom.

Ad d) Z ustanovenia § 100 ods. 1 druhej vety OZ vyplýva, že právne účinky premlčania nenastávajú samotným premlčaním, ale je potrebné, aby sa **druhá strana (subjekt povinnosti) premlčania výslovne dovolala. Tohto práva sa nemožno vzdať**.

Práva (ne)podliehajúce premlčaniu

Premlčaniu nepodliehajú **osobné práva** (práva zviazané s osobnosťou človeka) a prejavy osobných stránok človeka (pozri § 11 OZ). Za majetkové právo považuje judikatúra aj právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (R 58/2014).

Majetkovým právom je predovšetkým **plnenie v rámci relatívneho právneho vzťahu, ktoré má majetkový obsah**. Takým právom je predovšetkým pohľadávka, t. j. právo veriteľa požadovať plnenie od druhého účastníka právneho vzťahu. Podľa § 387 ods. 2 OBZ premlčaniu podliehajú všetky práva zo záväzkových vzťahov, s výnimkou práva vypovedať zmluvu uzavretú na neurčitú dobu.

Majetkovým právom sú aj **vecné práva**. Podľa § 100 ods. 2 prvá veta je z premlčania **vylúčené vlastnícke právo** (→vydržanie) vrátane práva spoluvlastníka určiť zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva (v prípade BSM pozri § 149 ods. 4 OZ), právo na ochranu proti neoprávnenej stavbe podľa § 135c OZ (Rc 23/2003), právo domáhať sa absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Peňažné nároky z uvedených práv však premlčaniu podliehajú (napr. právo oprávneného držiteľa alebo spoluvlastníka na náhradu vynaložených nákladov, práva z porušenia predkupného práva spoluvlastníka, právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva a pod.).

Iné vecné práva ako je vlastnícke právo premlčaniu podliehajú. Takým právom je **právo na vydanie dedičstva** (§ 105 OZ), **právo záložného veriteľa vykonať záložné právo** (s obmedzeniami podľa § 100 ods. 2 druhá veta OZ), **právo zodpovedajúce vecnému bremenu** (§ 109 OZ).

Premlčaniu **nepodlieha napr. právo nájomcu na uzavretie zmluvy o prevode vlastníckeho práva k bytu** podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Ústavný súd SR v náleze zo 7. 5. 2013, sp. zn. IV. ÚS 105/2013 neprisvedčil názoru krajského súdu, že premlčaniu ako majetkové právo podlieha právo nájomcu na uzavretie zmluvy o prevode vlastníckeho práva k bytu podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

iii. Právo nájmu bytu (§ 685 a nasl. OZ) je majetkové právo a ako každé majetkové právo je oceniteľné peniazmi. Podľa názoru súdu prvého stupňa, s ktorým sa stotožnil aj odvolací súd, právo nájmu bytu sa nepremičuje, nakoľko v ustanovení § 100 ods. 2 a 3 OZ nejde o taxatívny výpočet práv, ktoré sa nepremičujú (R 31/2010).

3

Právne následky spojené s námietkou premlčania

Dovolenie sa premlčania práva má v civilnom procese charakter **hmotnoprávnej námietky**. Podľa § 152 CSP hmotnoprávna námietka je právny úkon strany spôsobujúci zmenu, zánik alebo oslabenie práva protistrany. Podľa § 149 CSP hmotnoprávna námietka **predstavuje prostriedok procesnej obrany**, pomocou ktorého žalovaný odvracia nárok veriteľa na splnenie dlhu uplatnený prostredníctvom žaloby [§ 137 písm. a) CSP]. Námietka premlčania má charakter hmotnoprávnej peremptórnej námietky, ktorá natrvalo spôsobuje oslabenie subjektívneho práva. S dovolaním sa premlčania sú spojené tieto **hmotnoprávne následky**:

- dlžník je oprávnený **odmietnuť plnenie**,
- dlžníkovi vzniká **trvalá námietka proti právu veriteľa na plnenie**,
- voči dlžníkovi **nemôže veriteľ použiť na započítanie svoju premlčanú pohľadávku** (§ 581 ods. 1 OZ),
- premlčaním pohľadávky (istiny) dochádza aj k **premlčaniu jej príslušenstva** (§ 121 ods. 3 OZ),
- premlčané **právo existuje ďalej vo forme naturálneho záväzku** (obligácie), ktorý nie je síce žalovateľný, ale môže byť dobrovoľne splnený s účinkami zániku dlhu,
- **dlžník môže premlčanú pohľadávku dobrovoľne splniť, avšak nemôže poskytnuté plnenie požadovať naspäť** (§ 455 ods. 1 OZ).

Námietku premlčania vzájomnej pohľadávky možno s úspechom uplatniť iba vtedy, ak bola vzájomná pohľadávka premlčaná v čase, keď sa pohľadávky stretli (R 69/1972).

4

Kogentný charakter premlčacej doby

Premlčanie práva je spojené s premlčacou dobou. **Premlčania doba (lehota) je časový úsek, v rámci ktorého je potrebné vykonať subjektívne právo o premlčanie ktorého ide.** Premlčacia doba plynie od začiatku do konca bez prerušenia; výnimku z tejto zásady môže určiť iba zákona (§ 110, § 112 – 114 OZ)

Premlčacia doba začína plynúť od konkrétnej právnej skutočnosti. **Dĺžku premlčacej doby kogentne ustanovuje zákon.** Premlčaciu dobu nemožno na základe dohody predĺžiť ani skrátiť (výnimka v § 401 OBZ).

Návrh novely OZ - § 104 NOZ „**Dohoda o premlčacej dobe**“

(1) Strany si môžu dohodnúť kratšiu alebo dlhšiu premlčaciu lehotu než ustanovuje tento zákon, najmenej však jeden rok a najviac dvadsať rokov odo dňa, keď začne premlčacia lehota prvýkrát plynúť.

(2) Dohodu podľa odseku 1 nemožno uzavrieť v neprospech spotrebiteľa.

(3) Kratšiu premlčaciu lehotu než ustanovuje tento zákon nemožno dohodnúť pri nároku

- a) ktorý vyplýva z úmyselného porušenia povinnosti,
- b) na náhradu škody na zdraví alebo osobnej slobode,
- c) na náhradu škody pri usmrtení,
- d) na náhradu nemajetkovej škody sekundárnych obetí.

5

Zmena v osobe veriteľa alebo dlžníka

Občiansky zákonník (§ 111 OZ) a Obchodný zákonník (§ 400) vychádzajú zo zásady, že premlčacia doba nemusí uplynúť u toho istého subjektu. Jej plynutie má slúžiť aj na prospech jeho právneho nástupcu (*accessio temporis*). **Právny nástupca subjektu určitého práva alebo povinnosti preberá toto právo alebo povinnosť v stave, v akom sa tieto nachádzali v okamihu zmeny subjektov a je pritom nerozhodné, z akého dôvodu k tejto zmene subjektov došlo.** K zmene subjektov môže v praxi dôjsť z dôvodu dedenia (§ 460 OZ), odúmrti (§ 462 OZ), postúpenia pohľadávky (§ 524 OZ), prevzatia dlhu (§ 531 OZ), pristúpenia k dlhu (§ 533 OZ), poukážky (§ 535 až 543 OZ) a na základe písomnej dohody o prevzatí dlhu (§ 531 a § 532 OZ).

V súvislosti s regresnom treba pri aplikácii § 111 OZ zohľadniť, či na postihovateľa **prechádza cudzie právo alebo či postihovateľovi vzniká celkom nové právo.** O prevod práva ani o vstup do práva právneho predchodcu nejde v prípadoch, keď postihovateľovi **vzniká po uspokojení nároku veriteľa celkom nová pohľadávka** s novou dobou splatnosti, novou premlčacou dobou. O taký prípad ide v týchto prípadoch:

- a) postih dlžníka voči ostatným solidárne zaviazaným dlžníkom (§ 511 ods. 3 OZ);
- b) postih ručiteľa voči dlžníkovi, ak namiesto neho ručiteľ uspokojil pohľadávku veriteľa (§ 550 OZ);
- c) postihu záložcu voči dlžníkovi (záložnému dlžníkovi), keď splatná pohľadávka veriteľa nebola uspokojená dlžníkom, ale z veci, ktorá patrí záložcovi;
- d) postihu SKP proti prevádzkovateľovi a vodičovi motorového vozidla podľa § 24 ods. 7 PZP, ak za nich nahradila škodu, za ktorú uvedené osoby zodpovedajú.

O prechode práva na náhradu škody výslovne hovoria napr. ustanovenia § 813 ods. 1 a § 827 OZ v súvislosti s postihovým právom poisťovateľa. V týchto prípadoch prichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 111 OZ.

6

Začiatok jej plynutia premlčacej doby

Začiatok plynutia premlčacej doby je daný buď všeobecne (§ 101 OZ), alebo v súvislosti s priebehom premlčacej doby v zákonom ustanovených prípadoch (§ 102 a nasl. OZ).

Začiatok plynutia premlčacej doby môže byť daný:

➤ **objektívnu právnu skutočnosťou** [napr. časový moment, keď sa mal záväzok splniť (§ 101 OZ, § 392 ods. 1 OBZ), moment splatnosti splátok dlhu (§ 103 OZ), moment právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 105 OZ, 110 ods. 1 OZ)],

☞ **Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu** je podľa § 101 Občianskeho zákonníka je viazaný na okamih, kedy **došlo k neoprávnenému zásahu** objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. (Uz NS SR zo 17. 2. 2011, sp. zn. 5 Cdo 265/2009).

➤ **subjektívnu právnu skutočnosťou** [napr. moment, keď sa obdarovaný dopustil skutku uvedeného v § 630 OZ, keď mohol byť urobený právny úkon, ktorého sa premlčanie týka (§ 391 ods. 2 OBZ), keď došlo k odstúpeniu od zmluvy (§ 394 ods. 1 OBZ), keď bola porušená povinnosť, ktorej sa premlčanie týka (§ 393 OBZ), keď bola uzavretá dohoda o uznaní dlhu (§ 110 ods. 1 OZ a § 391 ods. 1 OBZ), keď sa poškodený dozvedel alebo mohol dozvedieť o škode (§ 398 OBZ), keď oprávnený prestal vykonávať právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 109 OZ)],

➤ **kombinovanou právnu skutočnosťou** (začiatok plynutia premlčacej doby v prípade zodpovednosti za škodu a za bezdôvodné obohatenie podľa § 106 a § 107 OZ).

Dôkazné bremeno o tom, že nastala právna skutočnosť rozhodujúca pre začiatok plynutia premlčacej doby stíha tú stranu sporu (ak právny predpis nestanoví inak), ktorej je existencia skutočnosti, o ktorej tvrdí, že nastala, na prospech. V prípade námietky premlčania znáša takýto účastník konania dôkazné bremeno o skutočnostiach, s ktorými zákon spája počiatok a plynutie premlčacej doby (pozri Ro NS CR z 15. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 204/2005).

Časový moment, od ktorého začne plynúť premlčacia doba

V nadväznosti na ustanovenie § 494 OZ možno rozlišovať medzi záväzkom

- niečo dať (*dare*),
- niečo konať (*facere*) a
- záväzkom niečoho sa zdržať (*omittere*) či niečo strpieť (*pati*).

Ad a) **Pri záväzkoch charakteru dare** začína premlčacia doba plynúť splatnosťou záväzku. Prvým dňom, **kedy sa právo mohlo vykonať, je spravidla deň splatnosti pohľadávky**. Splatnosť dlhu začína dňom, keď mal dlžník začať s plnením dlhu. Premlčacia doba tu plynie odo dňa, ktorý nasleduje po dni splatnosti dlhu. Avšak v prípade, že splatnosť dlhu nebola dohodnutá a ani inak určená, začína premlčacia doba plynúť dňom nasledujúcim po tom, keď dlh vznikol (R 28/1984).

Ad b) V prípade záväzku **niečo konať (facere)**, závisí plynutie premlčacej doby od toho, **kedy sa malo začať s konaním**. Ak sa konanie malo uskutočniť v určitý deň, začína premlčacia doba plynúť toho dňa. Ak ide o trvalejšie a súvislé konanie, ktoré malo začať v určitý deň, začína sa premlčanie odo dňa, kedy malo byť konanie začaté. Ak konanie bolo včas začaté, ale nebolo dokončené, počíta sa premlčacia doba dňom nasledujúcim po dni, v ktorom dlžník naposledy konal, t. j. v deň, kedy po prvý raz nekonal.

Ad c) Ak plnenie spočíva v povinnosti **niečoho sa zdržať (omittere) či niečo strpieť (pati)**, premlčacia doba začína plynúť od momentu, keď povinný po prvý raz porušil túto povinnosť, t. j. vykonal to, čo nemal, resp. postavil sa na odpor správaniu, ktoré bol povinný strpieť.

V praxi určenie začiatku plynutia premlčacej doby prevažujú prípady, keď sa premlčanie odvíja od **splatnosti dlhu**. Splatnosť dlhu môže byť určená právnym predpisom (pozri napr. § 797 ods. 3 OZ, ak ide o plnenie z poistenia), dohodou strán, rozhodnutím súdu (napr. ak splatnosť dlhu bola ponechaná na dlžníka).

Ako je to v prípade, keď splatnosť dlhu nebola určená, ale splatnosť dlhu závisí od momentu, keď bol dlžník vyzvaný veriteľom na plnenie? Podľa § 563 OZ platí: „Ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal.“ Rozdielne názory v súdnej praxi. ➔

Premlčanie práva, ak čas splnenia dlhu nebol určený

Tradičná judikatúra sa prikláňa k názoru, že začiatok plynutia premlčacej doby pri nedohodnutom čase plnenia **začína plynúť dňom nasledujúcim po vzniku dlhu** (napr. R 91/2004). Najvyšší súd SR sa v jednom zo svojich rozhodnutí odchyľil od vyššie uvedeného právneho názoru, pričom **začiatok plynutia premlčacej doby** nenadviazal na deň nasledujúci po vzniku dlhu, ale na **deň nasledujúci po výzve veriteľa na plnenie** (NS SR, sp. zn. 4 Cdo 146/2008). Argumenty:

- pokiaľ by veriteľ podal žalobu deň nasledujúci po vzniku dlhu, nebola by daná *actio nata*, žaloba by teda bola podaná predčasne,
- ustanovenie § 101 OZ viaže začiatok plynutia premlčacej doby na čas, keď sa právo **mohlo** vykonať prvý raz, a nie na čas, keď veriteľ právo **mohol** vykonať po prvý raz. Právo sa prvý raz mohlo uplatniť na súde v čase, keď existovala *actio nata*, a nie v deň, keď sa po prvý raz mohlo uplatniť, teda v čase, kedy mohla existovať *actio nata*,
- NS SR ďalej poukázal na § 391 ods. 1 OBZ: „Pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde, ak tento zákon neustanovuje niečo iné“, pričom zdôrazňuje, že § 391 ods. 1 OBZ je takmer zhodný s § 101 OZ,
- pri odchylení sa od právneho názoru NS ČSR vyjadreného v rozhodnutí publikovanom pod č. 28/1984, NS SR uvádza, že sa od tohto odchyľil jednak pre absenciu právnej argumentácie v danom rozhodnutí, a jednak preto, že by takéto právne posúdenie znamenalo to, že by sa mohol premlčať záväzok, ktorý sa ešte ani nestal splatným.
- pri námietke, že viazanosť začiatku plynutia premlčacej doby na deň nasledujúci po splatnosti záväzku by znamenala neprípustné posunutie začiatku plynutia premlčacej doby prakticky na neobmedzenú dobu, NS SR dôvodí, že v prípadoch, kedy by veriteľ neúmerne dlho otáľal s výzvou na plnenie, súd by mu s odkazom na § 3 ods. 1 OZ nemusel priznať právnu ochranu.

Názor NS SR nepovažujeme za správny. OZ v § 101 hovorí, že premlčanie plynie odo dňa, keď sa **právo mohlo vykonať prvý raz**. Týmto dňom je **deň, keď veriteľ objektívne mohol vykonať všetky úkony potrebné pre úspešné podanie žaloby**. Medzi ne patrí aj možnosť požiadať dlžníka o plnenie. **Veriteľ tak mohol urobiť hneď po vzniku dlhu. Je jedno, či tak urobil alebo nie. Dôležité je, že tak urobil mohol**. *Actio nata* preto nastane vtedy, keď veriteľ mohol privodiť splatnosť dlhu. Z tohto záveru vychádza súdom kritizovaný R 28/1984, ale napr. aj české Rc 73/2010 a Rc 104/2011

9

R 17/2017 - Ro NS SR z 10. 11. 2016, sp. zn. 3 Cdo 174/2016

 Občiansky zákonník stanovuje **objektívny začiatok plynutia premlčacej doby**. Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (*actio nata*). **Ide o objektívnu možnosť vykonať právo bez zreteľa na to, či oprávnená osoba (veriteľ) by mohol právo subjektívne vykonať alebo nie, t.j. či oprávnený subjektívne vedel alebo nevedel o svojom práve**. Už v judikáte R 28/1984 bol prijatý záver, podľa ktorého „ak nebola doba splnenia dlhu dohodnutá ani inak ustanovená, **začína premlčacia doba plynúť nasledujúcim dňom po vzniku dlhu**“ ..

Na tomto závere sa ustálila aj neskoršia súdna prax [viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 25/2003, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako judikát R 91/2004] zotrvávajúca na tom, že ak doba plnenia nie je určená zákonom, rozhodnutím alebo zmluvou, splatnosť vyvolá veriteľ tým, že dlžníka požiada o plnenie (§ 563 OZ). Dlžník je v takom prípade povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo bol veriteľom požiadaný o jeho splnenie. Ak má veriteľ možnosť sám vyvolať splatnosť dlhu, má právo aj vykonať svoje právo vyplývajúce zo záväzku. Pre účely premlčania je preto významný prvý objektívny okamih, kedy tak môže urobiť a požiadať o plnenie. Rozhodujúcim je preto bezpochyby deň bezprostredne nasledujúci po dni, v ktorom dlh vznikol. ...

Uvedený právny názor bol zastávaný už v staršej právnej teórii (porovnaj napríklad publikáciu Štefan Luby: Slovenské všeobecné súkromné právo. 1 zväzok, Bratislava: Knižnica Právnickej jednoty 1941, str. 386, v ktorej sa uvádza, že plynutie času pri premlčaní začína v prípade relatívnych právnych nárokov, t.j. aj práva obligáčného vtedy, ak sa stali splniteľnými, t.j. *actio nata*; „ak ale splatnosť závisí od vypovedania pohľadávky veriteľom, potom začne premlčanie od okamžiku vzniku pohľadávky“; obdobne viď publikáciu Štefan Luby: Občianskoprávny nárok, Bratislava: Právnické štúdie 1958, str. 270). Identický právny názor sa prezentuje aj v novej právnej teórii (porovnaj napríklad Fekete, I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár, Bratislava: Eurokódex 2011, str. 498).

10

R 17/2017 Ro NS SR z 10. 11. 2016, sp. zn. 3 Cdo 174/2016

Z hľadiska právnej komparatistiky a identity (dávnej) alebo blízkosti (niekdajšej) právnej úpravy v Českej republike dovolací súd poukazuje na rozhodnutie veľkého senátu NS ČR sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, v ktorom konštatoval, že „akokoľvek možno aj v neskoršej dobe (po prijatí R 28/1984) vysledovať v literatúre výhrady k riešeniu zvolenému v R 28/1984 (porovnaj napríklad Eliáš, K. a kolektív: Občanský zákoník. Velký akademický komentář, Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 422), veľký senát Najvyššieho súdu uvádza, že pri nezmenenej podstate stretu názorov na danú tému nie je daný dôvod na zmenu záverov obsiahnutých v R 28/1984“.

Opačný názor na posudzovanú otázku plynutia premlčacej doby pri neexistencii dohody o splatnosti dlhu zaujal najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. [4 Cdo 146/2008](#).

S názorom vyjadreným v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008 sa senát 3 C nestotožňuje. V zmysle § 563 OZ je veriteľ už od vzniku dlhu oprávnený vyzvať dlžníka na plnenie a stanoviť splatnosť dlhu. Opozitný právny názor vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008 podmieňuje objektívny charakter začiatku plynutia premlčacej doby, ktorý vyplýva z § 101 OZ, tým, že ho robí závislým na subjektívnom prvku – rozhodnutí veriteľa, či výzvou na zaplatenie (§ 563 OZ) vyvolá alebo nevyvolá splatnosť dlhu. Akceptovanie názoru o viazanosti začiatku plynutia premlčacej doby na deň splatnosti dlhu a nie na deň vzniku právneho vzťahu, z ktorého dlžníkovi vznikla povinnosť na plnenie, by viedlo k nepripustnému posunutiu začiatku plynutia premlčacej doby (v zrejmom rozpore s účelom inštitútu premlčania) prakticky na neobmedzenú dobu podľa ľubovôle veriteľa.

Senát najvyššieho súdu, ktorý koná v danej veci, sa stotožňuje so závermi vyjadrenými v judikátoch R 28/1984 a R 91/2004, preto vec nepostúpil veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 CSP.

§ 111 NOZ: Ak bolo určenie splatnosti prenechané veriteľovi (§ 735), alebo ak čas splnenia nie je určený (§ 738), **začne premlčacia lehota plynúť od vzniku záväzku**; bez ohľadu na to, kedy veriteľ požiadal dlžníka o splnenie dlhu.

Dĺžka premlčacej doby v občianskom a obchodnom práve

Premľacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon a pod sankciou neplatnosti nemožno túto dobu zmeniť ani dohodou strán. Jedinú výnimku pripúšťa § 401 ods. 1 OBZ: „Strana, voči ktorej sa právo premlčuje, môže **pisomným vyhlásením predĺžiť premlčaciu dobu**. „... i opakovane, ale najviac na 10 rokov.

Všeobecnú premlčaciu dobu ustanovuje **OZ v dĺžke 3 (troch) rokov a OBZ v trvaní 4 (štyroch rokov)**. Okrem všeobecnej premlčacej doby upravujú OZ a OBZ osobitné premlčacie doby **v trvaní od jedného roka do 10 rokov**.

Občiansky zákonník v prípade nárokov na náhradu škody a z bezdôvodného obohatenia pozná okrem objektívnej premlčacej doby aj **osobitnú subjektívnu premlčaciu dobu v trvaní 2 rokov** (§ 106 ods. 1 a § 107 ods. 1 OZ).

Premľacia doba v trvaní **jedného roka** platí pri právach z prepravy (§ 108 OZ a § 399 OBZ), s výnimkou práv na náhradu škody pri preprave osôb, kde platí, pokiaľ ide o premlčanie, režim ako pri premlčaní práva na náhradu škody (§ 106 OZ).

Najdlhšia je premlčacia doba v trvaní 10 rokov. **10-ročná premlčacia doba platí v občianskom práve pre premlčanie:**

- práva na náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia za predpokladu, že škoda bola spôsobená a bezdôvodné obohatenie vzniklo úmyselne (§ 106 ods. 2 a § 107 ods. 2 OZ),
- práv priznaných právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu (§ 110 ods. 1 prvá veta OZ),
- práv uznaných dlžníkom písomne čo do dôvodu a výšky (§ 110 ods. 1 druhá veta OZ),
- práv zodpovedajúcich vecnému bremenu (§ 109 OZ).

V obchodnom práve platí 10-ročná na premlčacia doba, ak ide o právo na náhradu škody (§ 398 OBZ)

Za desať rokov sa v občianskom práve premlčia aj úroky a opakujúce sa dávky právoplatne priznané alebo písomne uznané, ale len tie, ktoré dospeli do právoplatnosti rozhodnutia alebo uznania. Úroky a opakujúce sa dávky, ktoré sa stali splatnými neskôr, sa premlčia už vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe (§ 110 ods. 3 OZ).

Prekážky v plynutí premlčacej doby

Premlčacia doba za normálnych okolností plynie od udalosti, od ktorej sa táto doba počíta (pozri § 101 OZ) a končí posledným dňom premlčacej doby. To neplatí vždy. Môžu nastať **tri základné situácie**:

- premlčacia doba nezačne plynúť vôbec (**neplynutie premlčacej doby**),
- plynutie doterajšej premlčacej doby sa pretrhne a začne plynúť celkom nová premlčacia doba (**pretrhnutie premlčacej doby**),
- plynutie premlčacej doby sa preruší a po odpadnutí právnej prekážky pokračuje plynúť ďalej (**spočívanie premlčacej doby**).

Ad a) **Premlčacia doba nezačne plynúť vôbec**, alebo **síce začne plynúť, ale až po odpadnutí právnej prekážky**: v prípade osôb, ktoré musia mať zákonného zástupcu (§ 113 OZ), alebo ak ide o premlčanie práva medzi zákonným zástupcom a zastúpeným (§ 114 OZ).

Ad b) **Pretrhnutie premlčacej doby** znamená, že doterajšia premlčacia doba prestane plynúť a na ňu nadviaže celkom nová premlčacia doba (na predchádzajúcu premlčacia dobu sa neprihliada). K prerušeniu plynutia premlčacej doby dochádza najmä v prípade **pisomného uznania záväzku** (§ 110 ods. 1 a § 558 OZ a § 407 OBZ), **uplatnenia nároku na súde** (§ 110 OZ, § 402 OBZ) alebo na **rozhodcovskom súde** (§ 403 OBZ), **privatívnej novácie** (pozri § 570 OZ), **započítania vzájomných pohľadávok** včítane kompenzačnej námietky (§ 580 a nasl. OZ a § 147 ods. 2 CSP) alebo **uplatnenia protinároku** v súdnom alebo rozhodcovskom konaní (§ 404 OBZ a vzájomná žaloba podľa § 147 ods. 1 CSP).

Ad c) V prípade **spočívania premlčacej doby** dochádza k tomu, že premlčacia doba, ktorá začala plynúť skôr v minulosti pred svojim skončením v dôsledku právnej prekážky prestane plynúť (hovoríme, že sa jej plynutie prerušuje), aby po odpadnutí tejto prekážky brániacej jej plynutiu, mohla pokračovať až do svojho skončenia. Premlčacia doba, ktorá uplynula pred vznikom tejto právnej prekážky a po jej odpadnutí sa spočíta. Tak je tomu v prípade uplatnenia práva na súde (§ 112 OZ a § 402 OBZ), počas doby, po ktorý nebol ustanovený zákonný zástupca (§ 113) alebo ide o právne vzťahy medzi manželmi (§ 114 OZ).

13

A. Premlčacia doba vôbec nezačne plynúť

V záujme ochrany práv určitej skupiny osôb Občiansky zákonník ustanovuje, **premlčacia doba nezačne plynúť vôbec, alebo síce začne plynúť, ale až po odpadnutí právnej prekážky**. Tak je tomu v prípade osôb, ktoré musia mať zákonného zástupcu (§ 113 OZ), alebo ak ide o premlčanie práva medzi zákonným zástupcom a zastúpeným (§ 114 OZ).

III. Aj v konaní vo veciach dôchodkového zabezpečenia osoby trpiacej duševnou chorobou, ktorá nie je prechodná, treba sa zaoberať predovšetkým otázkou jej spôsobilosti na právne úkony, poprípade ustanovenia opatrovníka tejto osobe. Pokiaľ nebol osobe, ktorá musí mať opatrovníka, ustanovený opatrovník, nezačne sa ani premlčanie jednotlivých splátok dávky dôchodkového zabezpečenia (R 57/1973).

V praxi ide najmä o prípady stretu záujmov medzi zákonným zástupcom alebo opatrovníkom a maloletým. Súdna prax dospela k záveru, že **nie je rozhodujúci samotný (už vzniknutý a súdom zistený) stret záujmov, ale že konflikt záujmov medzi rodičmi a maloletými deťmi je daný aj v prípade len pravdepodobnosti konfliktu záujmov**, teda ak konflikt záujmov iba hrozí. O takú situáciu ide vtedy, ak sú nároky či povinnosti rodičov a maloletého dieťaťa v konaní vzájomne podmienené (porovnaj Rc 89/2006).

III. V spore o náhradu škody usmrtením otca rodiny môže dôjsť ku konfliktu záujmov medzi pozostalou matkou a dieťaťom či deťmi navzájom, ak sa domáhajú nároku na náhradu za stratu na výživu proti zodpovednej osobe... hoci žalobcovia po smrti otca mali v dobe svojej neploletosti zákonnú zástupkyňu (matku), tá za ne nemohla pre potenciálny konflikt záujmov účinne uplatňovať nároky na náhradu škody, ktoré sú predmetom tohto konania, a z hľadiska premlčania týchto nárokov na ňu nemožno na účely výkladu § 113 OZ nazerať ako na zákonného zástupcu. Preto do doby, než bol žalobcom ustanovený kolízny opatrovník, nemohla začať plynúť premlčacia doba na uplatnenie nárokov maloletých detí na náhradu nákladov na výživu (Ro NS ČR Z 27. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3782/2013).

§ 114d NOZ: (Premlčanie medzi niektorými osobami): Ak nejde o opakujúce sa plnenie alebo prísľušstvo pohľadávky, **premlčacia lehota neplynie** medzi manželmi, medzi osobami žijúcimi v spoločnej domácnosti a medzi zákonným zástupcom a zastúpeným.

§ 114e NOZ: Ak ide o nárok osoby, ktorá musí mať zákonného zástupcu, alebo o nárok proti takejto osobe, **nezačne premlčacia lehota plynúť, dokiaľ jej nie je ustanovený zákonný zástupca**. Už začatá premlčacia lehota plynie ďalej, avšak neskončí skôr, ako uplynie jeden rok od dňa, keď bol takejto osobe ustanovený zákonný zástupca alebo keď prekážka pominula inak.

14

B. Pretrhnutie premlčacej doby – plynie nová premlčacia doba

Pretrhnutie premlčania: V dôsledku zákonom ustanoveného dôvodu prestane plynúť doterajšia premlčacia doba a **po odpadnutí prekážky začne plynúť od začiatku nová, a to vždy 10-ročná premlčacia doba** (medzitým ubehnutá premlčacia doba nemá žiadny právny význam). Podľa § 110 ods. 1 OZ môže k tomu dôjsť v dvoch prípadoch.

a) **priznanie sporného práva právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného orgánu** (napr. rozhodcovského súdu). Za také rozhodnutie sa podľa súdnej praxe nepovažuje uznesenie o dedičstve,

b) **písomné uznanie práva dlžníkom čo do dôvodu i výšky.**

Uznať možno iba právo, ktoré podlieha premlčaniu (pozri § 100 OZ), príp. preklúzií. Vylúčené je uznanie práva, pri ktorom uplynula prekluzívna doba, pretože v tomto prípade, na rozdiel od premlčania, dochádza k zániku práva (§ 583 OZ). To isté platí aj o práve, ktoré nikdy neexistovalo.

Okamihom uznania teda začína plynúť nová premlčacia doba, kedy týmto okamihom je potom podľa judikatúry už deň, keď dlžník písomné uznanie vyhotovil, nie deň, kedy dôjde uznanie do sféry veriteľa. K tomuto dňu nastáva tiež uvedená vyvrátiteľný predpoklad existencie uznaného dlhu. Ak určí však dlžník vo vyhlásení aj konkrétnu dobu, do ktorej splní, 10-ročná premlčacia doba začína plynúť až uplynutím lehoty v vyhlásení uvedené. Ak dlžník v uznaní dlhu rozložil plnenie na jednotlivé čiastkové plnenia (splátky), potom platí 10-ročná premlčacia doba aj pre tieto čiastkové plnenie a jej beh začína odo dňa dospelosti každého z nich. Ak dlžník písomne uznal právo čo do dôvodu, avšak **iba do určitej výšky**, nastanú účinky uznania dlhu len do uznanej výšky. Vo vzťahu k zvyšku práva plynie premlčacia doba ďalej.

Najvyšší súd ČR: **ak uzná dlžník dlh čo do istiny, nemá to bez ďalšieho za následok uznanie aj jej príslušenstva** (NS 29 Odo 1663/2006). Ak je teda vôľa zo strany dlžníka uznať istinu vrátane príslušenstva, musí tak urobiť výslovne. Ak sa teda uznanie nevzťahuje na úroky, tak premlčanie úrokov plynie ďalej aj po uznaní istiny.

15

Písomné uznanie premlčaného dlhu - premlčanie

Z ustanovenia § 110 ods. 1 OZ priamo nevyplýva, či **možno uznať možno už premlčaný dlh**. Uznanie premlčaného dlhu je podľa § 558 OZ viazané na vedomosť dlžníka o tom, že dlh je premlčaný. Podľa rozhodnutia NS SR, ak žalovaná nevedela, že uznáva premlčaný dlh, nedošlo k vyvolaniu účinkov v zmysle § 110 ods. 1 OZ, t. j. k začatiu plynutia novej desaťročnej premlčacej doby (pri právnej bezvýznamnosti pôvodnej premlčacej doby) (Ro NS SR z 25. 3. 2010, sp. zn. 1 Cdo 197/2009).

Uznaním dlhu (§ 110 ods. 1 OZ) sa dlžník nezbavuje možnosti uplatňovať v civilnom sporovom konaní námietky týkajúce sa dôvodu alebo výšky (rozsahu) nároku veriteľa (R 13/1988).

 Podľa § 558 OZ ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu aj výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval. Pri premlčanom dlhu má také uznanie tento právny následok, len ak ten, kto dlh uznal, vedel o jeho premlčaní. Preskúmaním vecí dovolací súd zistil, že Dohoda bola so žalovanými uzavretá formou formuláru, ktorý vopred pripravil veriteľ pre dlžníka. **Predmetný formulár obsahuje viacero právnych vzťahov ako napr. jednostranné prejavy uznania záväzku, prehlásenie o vedomosti o premlčaní dlhu a jeho následkoch a dvojstranné právne úkony o dohode o splátkach a dohode o uzavretí rozhodcovskej doložky. Dovolací súd sa plne stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že skrytým cieľom tejto dohody bolo dosiahnutie uznania záväzku a tým aj predĺženia premlčacej doby na uplatnenie nároku žalobcu na 10 rokov odo dňa, keď k uznaniu došlo. Zámer dosiahnuť uznanie záväzku a predĺženie premlčacej doby na uplatnenie nároku žalobcu aj dovolací súd hodnotí ako nekalú obchodnú praktiku, pretože boli naplnené zákonné znaky tohto inštitútu, a to tak nedostatok odbornej starostlivosti na strane dodávateľa, ako aj potenciálne riziko, že takéto konanie naruší správanie spotrebiteľa. Dovolací súd sa teda stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že uznanie záväzku ako právny úkon je za uvedených okolností v rozpore s dobrými mravmi a preto absolútne neplatné (§ 39 OZ) (Ro NS SR z 30. 5. 2016, sp. zn. 2MCdo/5/2015).**

16

C. Premlčacia doba spočíva – uplatnenie práva na súde

V prípade spočívania premlčacej doby dochádza dochádza k zastaveniu plynutia premlčacej doby (spočívanie premlčacej doby):

- a) ak veriteľ uplatní v premlčacej dobe právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje (§ 112 prvá veta OZ),
- b) b) ak ide o právo, ktoré bolo právoplatne priznané a na súde alebo inom príslušnom orgáne bolo navrhnuté začatie výkonu exekúcie (§ 112 druhá veta OZ).

Medzi spôsoby uplatnenia práva na súde patrí najmä: právo poškodeného na náhradu škody v adhéznom konaní podľa § 46 a nasl. TP (napr. pozri R III/1967, s. 67, R 29/1985, R 31/1974), žaloba na plnenie [§ 137 písm. a) CSP], vzájomná žaloba podľa § 147 ods. 1 CSP a vzájomná žaloba na započítanie pohľadávky podľa § 147 ods. 2 CSP.

Uplatnením práva na súde je predovšetkým žaloba smerujúca na plnenie (§ 137 písm. a) CSP). Výzva na plnenie také účinky nemá.

Spočívanie premlčania práva uplatnené na súde (inom orgáne) nastáva iba vo vzťahu k:

- a) uplatnenému právu,
- b) rozsahu nároku, pre ktorý sa konanie vedie (v rozsahu, v akom bolo právo uplatnené na súde) a
- c) osobe, ktorá vystupuje v konaní ako žalovaný.

Podaním určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) CSP sa plynutie premlčacej doby nezastavuje (R 26/1975). Premlčanie nespočíva ani podaním návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia pred podaním žaloby (§ 325 ods. 1 CSP).

K zastaveniu plynutia premlčacej doby môže dôjsť aj tým, že **veriteľ svoje právo (pohľadávku) prihlási v konkurznom konaní**. K prerušeniu premlčania dochádza až podaním prihlášky pohľadávky do konkurzu (reštrukturalizácie), nie samotným podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka.

Iným príslušným orgánom v zmysle § 112 prvej vety OZ je orgán, ktorý v určitých prípadoch nahrádza súd. Takým orgánom sú napr. rozhodcovia (pozri § 403 OBZ) alebo stály rozhodcovský súd a takisto aj správny orgán, ktorý rozhoduje o priestupkoch.

17

Vplyv procesných úkonov na spočívanie premlčania

Premlčacia doba spočíva iba vo vzťahu medzi účastníkmi civilného sporu. Premlčacia doba **spočíva pristúpením ďalšieho účastníka do konania**. Ak ide o vstup do konania na strane žalobcu v zmysle § 79 CSP, k vstupu do konania dochádza okamihom, kedy taký žalobca vysloví voči súdu so vstupom do konania súhlas, nie dňom, kedy jeho pristúpenie navrhoľ pôvodný žalobca. Týmto okamihom dochádza tiež k uplatneniu práva v konaní na účely plynutia premlčacej doby (Rc 57/2008).

§ 80 ods. 1 CSP: Ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli. K spočívaniu premlčacej doby dochádza až právoplatnosťou rozhodnutia súdu, ktorým sa táto zmena pripustila.

Vzájomnou žalobou (§ 147 ods. 1 CSP) si žalovaný uplatňuje proti žalobcovi svoje subjektívne práva. Spočívaniu premlčacej doby tu dochádza okamihom doručenia tohto procesného úkonu súdu bez ohľadu na to, či takúto vzájomnú žalobu súd vylúči na samostatné konanie alebo sa pôvodná žaloba a vzájomná žaloba žalovaného prejednávajú spolu.

Veriteľ môže uplatniť svoje právo proti dlžníkovi na súde nielen podaním žaloby na plnenie, ale v konaní vedenom dlžníkom proti nemu aj tzv. **kompenzačnou námietkou** (§ 147 ods. 2 CSP), teda prejavom, ktorým uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie proti pohľadávke žalobcu. **Od okamihu, keď sa právo takto v konaní uplatnilo, premlčacia doba až do skončenia konania neplynie;** po jeho skončení potom jej plynutie pokračuje ďalej. **Pohľadávka, ktorá nezanikla započítaním, trvá ďalej a plynutie premlčacej doby na jej uplatnenie pokračuje po právoplatnom skončení konania, v ktorom bola vznesená kompenzačné námietka. Na tom nič nemení okolnosť, že z celkovej výšky pohľadávky namietanej na započítanie proti pohľadávke dlžníka zanikla len jej časť. K prerušeniu plynutia premlčacej doby dochádza totiž v tom rozsahu, v akom bolo právo na súde uplatnené.**

III. Ak započítaním zanikla len časť pohľadávky namietanej na započítanie, ohľadom zostávajúce (nezaniknutej) časti pohľadávky premlčacia doba spočívala po dobu konania, v ktorom bola takto uplatnená (§ 112 OZ), a až po jeho skončení pokračovalo plynutie premlčacej doby na uplatnenie tejto zvyšnej časti pohľadávky (Ro NS ČR, sp. zn. 25 Cdo 874/2005).

18

Zmena žaloby a spočívanie premlčania

Zmenou žaloby podľa § 140 ods. 1 CSP je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo. Ak žalobca uvedie v žalobe potrebné údaje nevyhnutné na identifikáciu uplatneného práva v žalobe, nie však v žalobnom návrhu, a ten neskôršie o tieto náležitosti doplní, nejde o zmenu žaloby, ale len o jej spresnenie. Toto spresnenie nemôže mať vplyv na plynutie premlčacej doby (Uz NS CR z 9. 12. 2004, sp. zn. 22 Cdo 240/2004).

Ak v dôsledku zmeny pôvodne uplatneného hmotnoprávneho nároku alebo zmeny rozsahu uplatneného nároku dôjde k zmene žaloby, spočívanie premlčania sa vo vzťahu k novému alebo zmenenému nároku začína plynúť **dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým bola zmena žaloby pripustená**. Tento záver podľa US CR neplatí v prípade, že už v žalobe bola vyčíslená základná výška náhrady s požiadavkou na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (I. US 3367/13).

Opačne rozhodol Najvyšší súd SR

Účinok zmeny žaloby, ktorým je spočívanie plynutia premlčacej lehoty, **nastáva dňom doručenia podania na súd a nie až dňom, kedy súd o zmene žaloby rozhodne**. Tento účinok nastane aj v prípade, ak je podanie obsahujúce zmenu žaloby neúplné (R 70/2018).

V prípade začatia konania, či už na návrh, tak aj v prípade uplatnenia zmeny žaloby v už začatom konaní, sa s týmto procesným úkonom spájajú významné procesné i hmotnoprávne účinky. V zmysle ustanovenia § 112 Občianskeho zákonníka je takýmto hmotnoprávnym účinkom zastavenie plynutia premlčacej doby. **Hmotnoprávne účinky zmeneného návrhu (týmto spôsobom novo uplatneného nároku alebo novo uplatnenej časti nároku) nastávajú dňom, v ktorom súdu došla písomná zmena žaloby, prípadne dňom, v ktorom žalobca urobil toto podanie ústne do zápisnice. Plynutie premlčacej doby sa v takomto prípade zastavuje týmto dňom a nie až dňom, kedy súd o tomto procesnom návrhu uznesením rozhodne. Takéto účinky nastávajú aj v prípade, ak podanie obsahujúce zmenu žaloby, je neúplné.** Povinnosťou súdu totiž je vyzvať stranu sporu postupom podľa § 129 ods. 1 C. s. p., a to aj v prípade, ak bola v konaní zastúpená advokátom, na odstránenie väd podania, ktorým bola zmena žaloby uplatnená. Nečinnosť, resp. nesprávny postup súdu v tomto smere nemôže byť z hľadiska účinkov takéhoto podania na ťarchu strany, a to zvlášť za situácie, keď je zrejme, čoho sa zmena žaloby týka.

19

Premlčacia doba spočíva – podanie návrhu na začatie exekúcie

Uplatnenie práva, ktoré už bolo priznané vykonateľným súdnym rozhodnutím súdu alebo iného orgánu návrhom na začatie exekúcie sa považuje za ďalší úkon, ktorý smeruje k realizácii práva. Podaním návrhu na vykonanie exekúcie sa plynutie 10-ročnej premlčacej doby zastavuje (spočíva), a to na celý čas trvania exekučného konania.

III. Keďže účinky ustanovenia § 112 OZ má i návrh na výkon rozhodnutia, pokiaľ ide o pohľadávky priznané súdnym rozhodnutím Najvyšší súd SR má za to, že premlčacia doba (§ 110 OZ), ktorá začala plynúť právoplatnosťou predmetného exekučného titulu, t. j. 9. 5. 1992 spočívala počas konania okresného súdu od 28. 2. 1994 (podanie návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia) do 9. 4. 2003 (právoplatnosť uznesenia o zastavení výkonu rozhodnutia). Preto nemohla od právoplatnosti a vykonateľnosti exekučného titulu (9. 5. 1992) do doručenia upovedomenia o začatí exekúcie povinnému (15. 6. 2006), uplynúť desať ročná premlčacia doba. Pokiaľ odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa majúca za to, že upovedomenie o začatí exekúcie bolo povinnému doručené po uplynutí desať ročnej premlčacej doby, nie je jeho rozhodnutie správne. Je založené na nesprávnom právnom posúdení veci (Ro NS SR z 25. 6. 2008, sp. zn. 1 M Cdo 3/2008).

Premlčanie podľa judikatúry spočíva aj v prípade podania **návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia zriadením exekučného záložného práva k nehnuteľnostiam**, hoci tento spôsob výkonu nemá za následok uspokojenie práva vymáhanej pohľadávky, ale iba jej zabezpečenie (porovnaj Uz NS CR, sp. zn. 20 Cdo 2270/2008).

Aj v prípade exekučného vymáhania pohľadávky platí zákonná podmienka (§ 112 OZ), že veriteľ musí v začatom výkone exekúcie riadne pokračovať. Nečinnosť exekučného súdu či exekútora nemožno spájať s bránením oprávneného v riadnom pokračovaní konania (Uz NS CR, sp. zn. 20 Cdo 4914/2012).

20

Podmienka spočívania premlčania – veriteľ riadne pokračuje v začatom konaní

Predpokladom spočívania premlčacej doby podľa § 112 OZ nie je len uplatnenie práva na súde alebo u iného príslušného orgánu, ale aj to, že veriteľ v začatom konaní riadne pokračuje. V začatom konaní riadne pokračuje (§ 112 OZ) aj ten účastník súdneho konania, ktorý súčinnosť so súdom v konaní sám nevyvíja, svojimi úkonmi však nebráni priebehu konania a jeho skončeniu rozhodnutím súdu vo veci (R 32/1978).

III. Porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľ podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru videl najmä v právnom názore najvyššieho súdu, podľa ktorého boli nesprávne posúdené podmienky na spočívanie (zastavenie plynutia) premlčacej doby podľa § 112 OZ, podľa ktorého, premlčacia doba spočíva, ak veriteľ uplatnil právo na súde a v začatom konaní riadne pokračuje. Najvyšší súd SR zhodnotil, že nedošlo k splneniu ani jednej z uvedených podmienok, pretože sťažovateľ ako veriteľ neinicioval súdne konanie v zmysle § 50a ods. 2 OZ (bol viazaný výrokom krajského súdu v otázke prieskumu, či môže a za akých podmienok dôjsť k spočívaniu premlčacej doby počas konania, v ktorom sa účastník domáha nahradenia vyhlásenia vôle na uzavretie kúpnej zmluvy podľa § 50a ods. 2 OZ). Je nepochybné, že sťažovateľ neinicioval súdne konanie v zmysle § 50a ods. 2 OZ, ale inicioval ho odporca, teda dlžník, preto minimálne táto podmienka nebola naplnená a vzhľadom na kumulatívny charakter podmienky spočívania premlčacej doby je tento názor správny, a preto z tohto hľadiska ani nemohlo dôjsť k porušeniu označeného práva na spravodlivé súdne konanie (Uz ÚS SR zo 7. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 149/2010-21).

O riadne pokračovanie v konaní nejde vtedy, keď účastník zavini zastavenie konania preto, že neopraví vady žaloby (§ 139 a nasl. CSP), bezdôvodne vezme žalobu späť (§ 144 a nasl. CSP), neodôvodnene preruší konanie podľa § 163 CSP atď.

III. Zastavenie konania v dôsledku realizácie dispozičného práva žalobcom podľa § 96 ods. 1 OSP (teraz § 144 CSP) nemožno považovať za riadne pokračovanie v konaní v zmysle § 112 OZ. Pokiaľ došlo k zastaveniu konania v dôsledku späťvzatia žaloby, prihliada sa na vec, ako by ku konaniu vôbec nedošlo; zastavené súdne konanie nemá žiaden právny dopad na plynutie premlčacej doby pri práve na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 2 OZ (Uz NS SR, sp. zn. 3 Cdo 185/2009).

21

Spočívanie premlčacej doby – náhrada škody v trestnom konaní

Prípacom konania, v rámci ktorého dochádza k zastaveniu plynutia premlčacej doby, je i tzv. **adhézne konanie** (§ 46 TP), teda konanie o nároku na náhradu škody v rámci trestného konania. Návrh treba podať najneskoršie na hlavnom pojednávaní pred začatím dokazovania.

III. V prípade námietky premlčania je v konaní o náhrade škody, ktorému predchádzalo adhézne konanie, potrebné posúdiť či bol nárok na náhradu škody v trestnom konaní uplatnený, či bol uplatnený riadne a či poškodený v adhéznom konaní riadne pokračoval (R 22/1979). **Ak poškodený uplatnil v trestnom konaní nárok na náhradu škody a v tomto začatom konaní riadne pokračoval, premlčacia lehota sa zastaví a v priebehu tohto konania neplynie.** Predpokladom spočívania premlčacej lehoty teda je, aby veriteľ aj riadne pokračoval v začatom konaní. Uplatnením práva v zmysle § 112 OZ je aj uplatnenie nároku na náhradu škody pred orgánmi prípravného trestného konania (R III/1967 s.67) (Ro KS v Trnave z 19. 10. 2011, sp. zn. 24Co/37/2011).

Najvyšší súd SR v rozsudku, sp. zn. 1Cdo/43/2010 pripustil, že moment začiatku **pokračovania plynutia premlčacej doby** nie je deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia v trestnom konaní, ani moment vyznačenia právoplatnosti na takomto rozhodnutí, **ale moment doručenia rozhodnutia v trestnom konaní poškodenému:** „So zreteľom na uvedené pre pokračovanie plynutia subjektívnej premlčacej doby podľa § 112 OZ nie je rozhodujúci okamih vyznačenia právoplatnosti na rozhodnutí, ktorým bol žalobca ako poškodený odkázaný na konanie vo veciach občianskoprávných, ale doručenia tohto rozhodnutia poškodenému.“

Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/43/2010: „Ak nedošlo v trestnom konaní k uloženiu povinnosti nahradiť poškodenému uplatnenú náhradu škody, má poškodený možnosť uplatniť si nárok na náhradu škody v civilnom súdnom konaní v premlčacej dobe, ktorej **beh pokračuje po skončení trestného konania, o ktorom bol ako poškodený upovedomený, až do jeho úplného vyčerpania. Poškodený v konaní riadne pokračuje aj vtedy, ak po skončení trestného konania v primeranej dobe pokračuje v civilnom súdnom konaní.** Určenie tejto primeranej doby bude vždy otázkou posúdenia okolností jednotlivého konkrétneho prípadu.“

III. Ak poškodený uplatnil v trestnom konaní nárok na náhradu škody spôsobenej mu trestným činom a v tomto začatom konaní riadne pokračoval, premlčacia lehota sa zastaví a v priebehu tohto konania neplynie. Po skončení trestného stíhania, v ktorom nedošlo k uloženiu povinnosti nahradiť uplatnenú škodu a poškodený bol vyzozumený o skončení stíhania, plynutie premlčacej doby pokračuje (pozri aj R 31/1974) (R 29/1985).

22

Uplatnenie práva na nepríslušnom rozhodcovskom súde.

Ak veriteľ uplatnil svoje právo na rozhodcovskom súde, ktorého rozhodca nemal právomoc vydať rozhodcovský rozsudok, nejde o uplatnenie práva u príslušného orgánu v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka. Zachovanie účinkov podanej žaloby pred takýmto rozhodcovským súdom a spočívanie plynutia premlčacej doby totiž nie je pre tento prípad nikde zakotvené.

Krajský súd bol v zásade toho názoru, že premlčacia doba neplynie od uplatnenia nároku aj na takom orgáne, akým je rozhodcovský súd, avšak v konkrétnej prerokúvanej veci bola exekúcia vedená na okresnom súde pod sp. zn. 23 Er 603/2012 zastavená z dôvodu, že rozhodcovská doložka ako neprijateľná zmluvná podmienka je neplatným zmluvným dojednaním, a preto sa na ňu prihliada tak, ako keby nebola v zmluve uvedená. Preto ak sťažovateľka uplatnila svoje právo na rozhodcovskom súde, ktorého rozhodca nemal právomoc vydať rozhodcovský rozsudok, nejde o uplatnenie práva u príslušného orgánu v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka. Samotné rozhodcovské konanie, ale aj exekučné konanie bolo vedené bez toho, aby sťažovateľka mala k dispozícii právoplatné a vykonateľné rozhodnutie právomocným orgánom. Premlčacia doba sa preto nezastavila a plynula po celý čas ako rozhodcovského, tak aj exekučného konania, a preto sťažovateľka musí niesť následky jej plynutia.

(uznesenie Ústavného súdu SR z 20.9.2017, sp. z n. III. ÚS 572/2017)